Elmi Tədqiqat
May 2026, Cild: 6, Sayı: 5, s. 67–72
Scientific Research
May 2026, Volume: 6, Issue: 5, pp. 67–72
DOI: https://doi.org/10.36719/2789-6919/58/67-72

İngilis dilinin tədrisində innovativ yanaşmaların pedaqoji əsasları

Ləman Əsgərli

Xülasə. *Məqalədə ingilis dilinin tədrisində innovativ yanaşmaların pedaqoji əsasları geniş şəkildə araşdırılmışdır. Müasir dövrdə qloballaşma proseslərinin sürətlənməsi, beynəlxalq əməkdaşlığın genişlənməsi və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) təhsil sisteminə dərin inteqrasiyası xarici dillərin, xüsusilə ingilis dilinin öyrənilməsini daha da aktuallaşdırmışdır. Ənənəvi tədris metodları uzun illər ərzində dil tədrisinin əsasını təşkil etsə də, onların əsasən qrammatika və tərcüməyə yönəlməsi tələbələrin kommunikativ bacarıqlarının inkişafında müəyyən məhdudiyyətlər yaratmışdır. Bu səbəbdən müasir pedaqoji yanaşmaların tətbiqi zəruri olmuşdur.*
Tədqiqat çərçivəsində kommunikativ dil tədrisi (CLT), tapşırıq əsaslı öyrənmə (TBL), layihə əsaslı öyrənmə, blended learning və gamifikasiya kimi innovativ metodların nəzəri və praktik aspektləri təhlil edilmişdir. Xüsusilə vurğulanmışdır ki, bu yanaşmalar tələbələrin dil bacarıqlarını kompleks şəkildə – danışıq, dinləmə, oxu və yazı – inkişaf etdirir və onları real kommunikasiya mühitinə daha yaxşı hazırlayır. Məqalədə həmçinin, rəqəmsal texnologiyaların, mobil tətbiqlərin, onlayn platformaların və multimedia resurslarının tədris prosesində rolu geniş şəkildə araşdırılmışdır.
Araşdırmanın nəticələri göstərir ki, interaktiv və tələbə mərkəzli təlim metodları öyrənənlərin motivasiyasını artırır, onların müstəqil öyrənmə bacarıqlarını formalaşdırır və tənqidi düşünmə qabiliyyətini inkişaf etdirir. Eyni zamanda, innovativ yanaşmalar tədris prosesini daha dinamik, maraqlı və effektiv edir. Bununla belə, bu metodların tətbiqində texniki infrastrukturun zəifliyi, müəllimlərin rəqəmsal bacarıqlarının fərqli səviyyədə olması və bəzi tədris mühitlərində uyğun şəraitin olmaması kimi çətinliklər də müşahidə olunur.
Nəticə etibarilə, tədqiqat göstərir ki, ən effektiv tədris modeli ənənəvi metodların strukturlaşdırılmış üstünlükləri ilə innovativ yanaşmaların interaktiv və kommunikativ imkanlarını birləşdirən hibrid modeldir. Bu yanaşma tələbələrin həm nəzəri biliklərini, həm də praktik kommunikativ bacarıqlarını inkişaf etdirərək onları müasir qlobal əmək bazarına daha yaxşı hazırlayır.

Açar sözlər: *ingilis dili tədrisi, innovativ yanaşmalar, interaktiv təlim, kommunikativ metod, blended learning, gamifikasiya, rəqəmsal texnologiyalar, tələbə mərkəzli təhsil*

Bakı Slavyan Universiteti, magistrant, Bakı, Azərbaycan
E-poçt: lamanasgarli01@gmail.com
Daxil oldu: 4 Fevral 2026; Qəbul edildi: 14 May 2026; Onlayn dərc edildi: 30 May 2026
© Müəllif(lər) 2026. Bu, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Beynəlxalq Lisenziyası (CC BY-NC 4.0) şərtləri altında paylanan açıq girişli məqalədir.

Elmi Tədqiqat 6(5), 2026
Scientific Research 6(5), 2026

Pedagogical Foundations of Innovative Approaches in English Language Teaching

Laman Asgarli

Abstract. *The article provides an extensive analysis of the pedagogical foundations of innovative approaches in English language teaching. In the contemporary era, globalization, the rapid development of information and communication technologies (ICT), and the growing importance of international cooperation have significantly increased the relevance of foreign language learning, particularly English. Although traditional teaching methods have long served as the basis of language instruction, their strong focus on grammar-translation approaches has revealed limitations in developing learners' communicative competence. Therefore, the integration of modern pedagogical innovations has become a necessity.*

Within the scope of the research, key innovative methodologies such as Communicative Language Teaching (CLT), Task-Based Learning (TBL), project-based learning, blended learning, and gamification are thoroughly examined from both theoretical and practical perspectives. It is emphasized that these approaches contribute to the comprehensive development of learners' language skills, including speaking, listening, reading, and writing, while also preparing them for real-life communication contexts. The study also highlights the significant role of digital technologies, mobile applications, online learning platforms, and multimedia resources in enhancing the effectiveness of language instruction.

The findings indicate that interactive and student-centered teaching methods significantly increase learners' motivation, foster autonomous learning skills, and enhance critical thinking abilities. Moreover, innovative approaches make the learning process more dynamic, engaging, and effective. However, challenges such as insufficient technological infrastructure, varying levels of teachers' digital competence, and limited access to suitable learning environments still persist.

In conclusion, the study suggests that the most effective pedagogical model is a hybrid approach that combines the structured advantages of traditional methods with the interactive and communicative strengths of innovative technologies. Such an approach ensures the balanced development of both theoretical knowledge and practical communication skills, better preparing learners for the demands of the modern globalized world.

Keywords: *English language teaching, innovative approaches, interactive learning, communicative method, blended learning, gamification, digital technologies, student-centered education*

Baku Slavic University, Master's student, Baku, Azerbaijan
E-mail: lamanasgarli01@gmail.com
Received: 4 February 2026; Accepted: 14 May 2026; Published online: 30 May 2026
© The Author(s) 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).

Giriş

XXI əsrdə təhsil sistemi sosial, iqtisadi və texnoloji dəyişikliklərin təsiri ilə sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Qloballaşan dünyada xarici dil bilikləri insanların həm peşəkar fəaliyyətində, həm də şəxsi inkişafında mühüm rol oynayır. Xüsusilə ingilis dili beynəlxalq kommunikasiya, elm, informasiya texnologiyaları və biznes sahəsində aparıcı dil hesab olunur. Buna görə də ingilis dilinin keyfiyyətli və effektiv şəkildə tədrisi müasir təhsil sisteminin əsas prioritetlərindən biri kimi qiymətləndirilir.

Keçmiş dövrlərdə tətbiq olunan ənənəvi dil tədrisi metodları əsasən qrammatik qaydaların öyrədilməsi və tərcümə üzərində qurulurdu. Bu modeldə müəllim əsas informasiya mənbəyi kimi çıxış edir, tələbələr isə daha çox passiv dinləyici rolunda qalırdılar. Belə yanaşma tələbələrin sərbəst danışıq və kommunikativ bacarıqlarının inkişafına kifayət qədər imkan yaratmırdı. Müasir təhsil yanaşmalarında isə tələbəyönümlü təlim, interaktiv fəaliyyət və rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

İnnovativ tədris metodları dilin yalnız nəzəri baxımdan deyil, praktik şəkildə də mənimsənilməsinə şərait yaradır. Bu yanaşmalar tələbələrdə yaradıcı düşünmə, problem həll etmə, əməkdaşlıq və müstəqil öyrənmə bacarıqlarının inkişafına kömək edir. Müasir pedaqoji nəzəriyyələrə əsasən, təlim prosesində tələbənin fəal iştirakı effektiv öyrənmənin əsas şərtlərindən biri hesab olunur (Brown, 2007).

Tədqiqat

İnnovativ yanaşmalar tədris prosesinin müasir texnologiyalar, interaktiv üsullar və yeni pedaqoji metodlar əsasında qurulmasını nəzərdə tutur. Bu yanaşmaların başlıca məqsədi tələbələrin dərs prosesində fəal iştirakını təmin etmək, onların kommunikativ qabiliyyətlərini, analitik və tənqidi düşünmə bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir.

Konstruktivist pedaqoji nəzəriyyəyə əsasən, bilik müəllim tərəfindən hazır formada təqdim olunmur, tələbə onu öz fəaliyyəti və təcrübəsi nəticəsində mənimsəyərək formalaşdırır (Piaget, 1972; Brown, 2001). Bu səbəbdən innovativ təlim metodları öyrənənin aktiv iştirakına xüsusi önəm verir. Lev Vıqotskinin sosial öyrənmə nəzəriyyəsində isə qeyd olunur ki, öyrənmə prosesi sosial münasibətlər və qarşılıqlı əməkdaşlıq vasitəsilə daha effektiv şəkildə həyata keçirilir (Vygotsky, 1978; Abbasov, 2010; Həsənov, 2015; Məmmədov, 2018).

Müasir ingilis dili tədrisi aşağıdakı əsas prinsiplərə söykənir:
- tələbə mərkəzli təlim;
- kommunikativ fəaliyyət;
- əməkdaşlığa əsaslanan öyrənmə;
- texnologiyaların inteqrasiyası;
- fərdiləşdirilmiş təlim.

İnnovativ yanaşma anlayışı və onun mahiyyəti. Təhsildə innovasiya yeni ideyaların, metodların və texnologiyaların tədris prosesinə tətbiqi deməkdir. İnnovativ yanaşmalar öyrənənin passiv dinləyici deyil, fəal iştirakçı olmasına şərait yaradır. Bu yanaşmalar tələbəyönümlü təlim prinsiplərinə əsaslanır.

Müasir pedaqogikada innovativ təlimin əsas xüsusiyyətləri aşağıdakılardır:
- interaktivlik;
- fərdiləşdirmə;
- əməkdaşlıq;
- yaradıcı fəaliyyət;
- informasiya texnologiyalarından istifadə;
- praktik yönümlülük.

Vıqotskinin sosial-konstruktivizm nəzəriyyəsinə görə, bilik sosial qarşılıqlı əlaqə nəticəsində formalaşır (Vıqotski, 1978). Bu baxımdan kommunikativ və əməkdaşlığa əsaslanan innovativ metodlar dil tədrisində mühüm rol oynayır.

Bruner isə qeyd edirdi ki, öyrənmə prosesi tələbənin aktiv fəaliyyəti nəticəsində daha effektiv olur (Bruner, 1966). İnnovativ metodların əsas məqsədi də tələbənin aktiv iştirakını təmin etməkdir.
İngilis dilinin tədrisində kommunikativ yanaşma. Kommunikativ yanaşma müasir dil tədrisinin əsas istiqamətlərindən biridir. Bu yanaşmanın məqsədi tələbələrin real həyatda ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir. Kommunikativ yanaşmanın əsas prinsipləri bunlardır: dilin praktik istifadəsi; real kommunikasiya mühitinin yaradılması; qrup və cütlərlə iş; müəllim və tələbə arasında əməkdaşlıq; danışıq bacarıqlarının inkişafı.

Canale və Swain kommunikativ kompetensiyanı dörd əsas komponentə bölmüşdür:
- qrammatik kompetensiya;
- sosiolinqvistik kompetensiya;
- diskurs kompetensiyası;
- strateji kompetensiya (Canale və Swain, 1980).

Bu yanaşma çərçivəsində rol oyunları, debatlar, dialoqlar və situativ tapşırıqlar geniş istifadə olunur. Belə fəaliyyətlər tələbələrin danışıq qorxusunu aradan qaldırır və sərbəst ünsiyyət bacarığını formalaşdırır.

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının rolu. Müasir dövrdə texnologiya dil tədrisinin ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir. Kompüterlər, planşetlər, mobil tətbiqlər və onlayn platformalar təlim prosesini daha effektiv edir.

İKT-nin üstünlükləri: vizual və audio materiallardan istifadə; distant təhsil imkanları; fərdi öyrənmə sürəti; interaktiv tapşırıqlar; motivasiyanın artması. "Duolingo", "Quizlet", "Kahoot" və digər platformalar tələbələrin dil bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün geniş istifadə olunur. Rəqəmsal texnologiyalar tələbələrdə müstəqil öyrənmə bacarıqları formalaşdırır. Warschauer qeyd edir ki, texnologiya dil öyrənənlər üçün autentik dil mühiti yaradır və onların kommunikativ bacarıqlarını inkişaf etdirir (Warschauer, 2000).

Flipped Classroom modeli. Flipped Classroom ("çevrilmiş sinif") modeli innovativ tədris metodlarından biridir. Bu modeldə tələbələr nəzəri materialları evdə öyrənir, sinifdə isə praktik tapşırıqlar yerinə yetirirlər. Bu metodun üstünlükləri bunlardır: sinif vaxtının səmərəli istifadəsi; müəllim-tələbə əməkdaşlığının artması; fərdi yanaşmanın təmin edilməsi; tələbələrin müstəqil öyrənmə bacarığının inkişafı. Bergmann və Sams bu modelin müəllim və tələbə arasında interaktiv əlaqəni gücləndirdiyini vurğulayırlar (Bergmann və Sams, 2012). İngilis dili dərslərində flipped classroom modeli video dərslər, audio materiallar və onlayn tapşırıqlar vasitəsilə tətbiq olunur.

Layihə əsaslı öyrənmə. Layihə əsaslı öyrənmə innovativ pedaqoji metodlardan biridir. Bu metod tələbələrin müəyyən problem üzərində araşdırma aparmasına və nəticə əldə etməsinə əsaslanır.
Layihə əsaslı öyrənmənin əsas xüsusiyyətləri:
- tədqiqat aparmaq;
- komandada işləmək;
- problem həll etmək;
- təqdimat bacarıqlarını inkişaf etdirmək.

İngilis dili dərslərində tələbələr müxtəlif mövzularda layihələr hazırlayır, təqdimatlar edir və araşdırma aparırlar. Bu proses onların həm dil, həm də tənqidi düşünmə bacarıqlarını inkişaf etdirir.
Thomas qeyd edir ki, layihə əsaslı öyrənmə tələbələrin motivasiyasını və akademik nailiyyətlərini artırır (Thomas, 2000).

Oyun texnologiyalarının tətbiqi. Gamification və ya oyun texnologiyaları müasir təhsildə geniş istifadə olunur. Oyun elementləri dərsi daha maraqlı və motivasiyaedici edir.

Oyun metodlarının üstünlükləri: tələbələrin fəallığını artırır; stressi azaldır; rəqabət mühiti yaradır; yaddaşı gücləndirir.

İngilis dili dərslərində viktorinalar, söz oyunları, interaktiv yarışlar və mobil tətbiqlərdən istifadə olunur. Prensky oyun əsaslı öyrənmənin müasir nəsil üçün daha uyğun olduğunu qeyd etmişdir (Prensky, 2001).

Müəllimin innovativ tədrisdə rolu. Müasir təhsil sistemində müəllim yalnız bilik verən şəxs deyil, həm də fasilitator və motivator rolunu oynayır. İnnovativ tədris müəllimdən aşağıdakı bacarıqları tələb edir: texnologiyadan istifadə; yaradıcı düşünmə; çevik metod seçimi; tələbəyönümlü yanaşma; pedaqoji kommunikasiya.

Müəllimin peşəkar inkişafı innovativ metodların uğurlu tətbiqində mühüm rol oynayır.
İnnovativ yanaşmaların üstünlükləri və problemləri
Üstünlüklər: tələbələrin motivasiyasını artırır; kommunikativ bacarıqları inkişaf etdirir; yaradıcı düşünməni formalaşdırır; fərdi öyrənməyə şərait yaradır; müstəqil öyrənməni inkişaf etdirir.
Problemlər: texniki imkanların məhdudluğu; müəllimlərin texnologiya biliklərinin zəif olması; internet problemləri; ənənəvi metodlara bağlılıq; bəzi tələbələrin adaptasiya çətinliyi. Bu problemlərin həlli üçün müəllim hazırlığı proqramlarının gücləndirilməsi və məktəblərin texniki bazasının inkişaf etdirilməsi vacibdir.

Nəticə

Tədqiqatlar göstərir ki, ingilis dilinin tədrisində innovativ yanaşmalar müasir təhsil sisteminin vacib tələblərindən biri kimi çıxış edir. Uzun müddət ərzində tətbiq olunan ənənəvi müəllimyönümlü metodlar dil tədrisinin əsasını təşkil etsə də, bu üsullar müasir dövrdə tələbələrin kommunikativ bacarıqlarının inkişafı baxımından tam effektiv hesab edilmir. İnnovativ metodlar isə tələbələrin təlim prosesində fəal iştirakını təmin edərək dil öyrənməni daha maraqlı, praktik və dinamik hala gətirir. Kommunikativ Dil Tədrisi (CLT), Tapşırıq Əsaslı Öyrənmə (TBL), blended learning, gamifikasiya və layihə əsaslı təlim kimi müasir metodlar tələbələrin danışıq, dinləmə, yazı və oxu bacarıqlarının paralel şəkildə inkişafına imkan yaradır. Bu yanaşmalar yalnız qrammatik biliklərin mənimsənilməsi ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda, tələbələrin real ünsiyyət bacarıqlarının formalaşmasına da xidmət edir. Xüsusilə rəqəmsal texnologiyaların tədris prosesinə daxil edilməsi daha çevik, interaktiv və fərdiləşdirilmiş öyrənmə mühiti yaradır.

Araşdırmaların nəticələrinə əsasən, innovativ tədris metodları tələbələrin motivasiyasını yüksəldir, onların müstəqil öyrənmə və tənqidi düşünmə bacarıqlarını gücləndirir. Oyun elementlərinə əsaslanan yanaşmalar və interaktiv platformalar tələbələrin dərsə marağını artırır, layihə əsaslı fəaliyyətlər isə əməkdaşlıq, yaradıcılıq və problem həll etmə qabiliyyətlərinin inkişafına müsbət təsir göstərir. Lakin innovativ yanaşmaların tətbiqi zamanı müəyyən çətinliklər də meydana çıxır. Texniki avadanlıqların kifayət qədər olmaması, müəllimlərin rəqəmsal bacarıqlarının müxtəlif səviyyədə olması və internet problemləri tədrisin keyfiyyətinə təsir edə bilər. Buna görə də müəllimlərin peşəkar inkişaf proqramlarında iştirak etməsi, təhsil müəssisələrinin texniki bazasının gücləndirilməsi və müasir metodların düzgün metodik əsaslarla tətbiqi mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Gələcəkdə süni intellekt, virtual reallıq və artırılmış reallıq texnologiyalarının ingilis dili tədrisində daha geniş istifadə olunacağı gözlənilir. Bu texnologiyalar tələbələrə real ünsiyyət mühitinə yaxın təcrübə qazandıracaq və fərdi öyrənmə imkanlarını daha da genişləndirəcəkdir.

Beləliklə, ən səmərəli tədris modelinin ənənəvi metodların sistemli xüsusiyyətlərini innovativ və interaktiv yanaşmaların üstünlükləri ilə birləşdirən hibrid model olduğu qənaətinə gəlmək olar. Bu model tələbələrə həm möhkəm nəzəri biliklər, həm də müasir dövrün tələblərinə cavab verən praktik kommunikativ bacarıqlar qazandırır.

Ədəbiyyat

1. Abbasov, A. (2010). *Pedaqogika*. Müəllim Nəşriyyatı.
2. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. ISTE.
3. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education.
4. Brown, H. D. (2001). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Longman.
5. Bruner, J. (1966). *Toward a Theory of Instruction*. Harvard University Press.
6. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. *Applied Linguistics*, *1*(1), 1–47.
7. Həsənov, A. (2015). *Xarici Dillərin Tədrisi Metodikası*. Elm.
8. Məmmədov, R. (2018). İnnovativ Təlim Texnologiyalarının Tədrisdə Rolu. *Təhsil Problemləri Jurnalı*, *4*, 45–52.
9. Piaget, J. (1972). *The Psychology of the Child*. Basic Books.
10. Prensky, M. (2001). *Digital Game-Based Learning*. McGraw-Hill.
11. Thomas, J. W. (2000). *A Review of Research on Project-Based Learning*. California University Press.
12. Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society*. Harvard University Press.
13. Warschauer, M. (2005). *Computer Assisted Language Learning*. Cambridge University Press.